

כתתרי תורה

לק"י • פרשת לך לך ה'תשפ"ג ב'ש"ד • גליון קב"ח • הגות והלכה בפרשת השבוע במשנת רבותינו גאוני תימן זיע"א

אין לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה • הערות והארות יתקבלו בברכה בטלפון 0504139964 או במייל avish964@gmail.com

כתר מלכות - מאן מלכי רבנן
רבי שלום בר צאלח צאהרי זלה"ה
מחכמי רדאע - לא מרחשון תרצ"ו
רבי זכריה בר סעדיה הכהן זלה"ה
רבי שמואל בר אבא זלה"ה
רבי יוסף בר יוחאי חבשוש זלה"ה
מח"ס אבילות מרירות - ז"ל מרחשון תרפ"א
רבי יוסף בר יהודה אריה (צ'וראני) זלה"ה
אב"ד מחיותי - ז"ל מרחשון תשכ"ט
רבי אביחי בר אברהם יצחק זלה"ה
מח"ס מסורת תימן בעוף ובבהמה - ז"ל מרחשון תשע"ג
רבי שלמה בר יחיאל קורח זלה"ה
מח"ס עריכת שלחן ורב העיר בני ברק - ז"ל מרחשון תשע"ט
רבי יהודה בר יוסף גופאן זלה"ה
מח"ס מנחת יהודה - ז"ל מרחשון תקצ"ו
רבי יפת (חסן) בר חיים ברהום-שרעבי זלה"ה
רבי עוואל בר סלימאן פודיל זלה"ה
מחכמי ארץ ישראל - ז"ל מרחשון התשמ"ג
רבי עובדיה בר שמריהו ונגה זלה"ה
חבר בד"ץ העדה החרדית - ז"ל מרחשון תשע"ט
רבי אברהם בר שלום שאקי זלה"ה
מח"ס היכל עבודת השם - ט"ו מרחשון תשנ"א
רבי שלום בר לוי אלשיך זלה"ה
רב ביהמ"ס אלשיך - ז"ל מרחשון תרנ"ט
רבי צאלח בר מנצור נגד זלה"ה
ראב"ד אלקפלה - ז"ל מרחשון תשמ"מ

לע"נ מרן האגון הגדול רבי שמריהו יוסף חיים בן מרן האגון רבי יעקב ישראל קניבסקי זלה"ה • רבי ישראל בר ישראל מגורי זצ"ל - י"ב מרחשון תשל"א • רד"ק אברם בר רוד בריהו זצ"ל, הרב אלעזר עזריה זצ"ל בן בלחט"א רבי אברהם, הרב זכריה ב"ר יוסף גהסי זצ"ל, הרב ישראל בר יהודה זצ"ל, מרת אסתר בר יהוא גרשניע"ה ומרת יהודית בר יוסף שרעבי ע"ה • ולכות הרבנים האגונים הרב שמואל בר רוד שליט"א, הרב שלמה יוסף בר יוסף שליט"א ואחיו הרב אהרן בר יוסף שליט"א, הרב יוסף ב"ר יעקב שליט"א הרב שמואל בר יהודה שליט"א • הרב רפאל אריה בן יואל שליט"א, הרב ששון בן מרדכי שליט"א, הרב גבריאל בן שלום שליט"א, ומיכל בר רשי תח"י לרפ"ש בבדורה בתוך שאר חולי ישראל, ולהצלת והחלפת אחינו בני ישראל, הגנונים בערה ובשביה באקראינה ובשאר גלויותיהם, המב"ה יוצאים מצרה לרווחה ומאפילה לאורה, ויכוננו גאולה השלימה בקרוב, אב"ר.

כתר ההלכה

הגאון הרב נתנאל עומסי שליט"א - מרבני בית ההוראה 'פעולת צדיק' לעילוי נשמת אביו רבי יחיאל בר יצחק עומסי זלה"ה - נלב"ע כ"ז אלול התש"פ

כמה הערות בדין יין פוטר שאר משקים

א] בגליון הקודם נכתב על מנהגנו בעניין יין הפוטר שאר משקין. תגובות רבות התקבלו, ובעז"ה אעלה כאן שלש מהן. יש ששאלו, האם לפי מנהגנו יין פוטר גם משקים שהייתה דעתו עליהם אף שלא היו לפניו כשבידך על היין. תשובה: דבר זה כבר נתפרש בפוסקים (עיין משנ"ב סי' קע"ד סק"ג, כה"ח סק"ד) כי יין פוטר גם בעניין זה, וי"א שאף אם לא הייתה דעתו פוטר כיון שכל המשקין טפלים ליין (כה"ח שם בדעת מרן השו"ע פוטר). ולמעשה דעת מרן הגר"י רצאבי שליט"א כי היין פוטר רק את המשקין שהייתה דעתו עליהם [או שהיו לפניו, או שהוא רגיל לשתותם עיין שעה"צ שם ס"ק י"ג ושבת הלוי ח"ג סי' ט"ז].

עוד שאלו, האם לדעת מהרי"ץ גם מי ששתה מעט יין סתם שלא בקידוש או בשעת סעודה, פוטר משקין. ואחר העיון נראה שדעת מהרי"ץ דאף שלא בשעת סעודה פוטר היין שאר משקין. שכן הביא את הפר"ח שהוכיח כן מפסק מרן בספר ר"ח (סעי' ט"ז), ושם לא מדובר בשעת סעודה כלל. וכן אמר לי מרן שליט"א.

עוד העירו, שמא יש עניין לחוש לדעת הרמב"ם שאין היין פוטר משקים ולפטור את המשקים בברכת שהכל על איזה דבר מאכל וכמו שכתב מהר"ח כסאר זלה"ה (שם טוב שם) וכן שמעתי שנהג מוהר"ח כ"ל למעשה לברך בג'עלה על השוויה ובשר צלין לפטור את המשקים. ושאלתי את מרן הגר"י רצאבי שליט"א על זאת ואמר לי כי המנהג שהיין פוטר הוא העיקר. ואף שהיו ת"ח שהחמירו כן [ואמר לי שכן שמע על מהר"י אלשיך ועוד ת"ח שהיו מברכים על י"ש לפני היין כמובא בבארות יצחק ברכות עמ' ש"ו, נהגו לעצמם בדרך חומרא בלבד].

האם צריך לראות את מראה הברק ממש, ואיך לברך בעת סופת ברקים

ב] דבר מצוי הוא בעת שמופיע הברק בין העננים, אלו הנמצאים בביתם רואים הבזק אור חזק. ודנו פוסקי זמננו, האם כדי לברך על הברק צריך לראותו ממש כפי שנראה בין העננים או שמא די בראית הבזק האור הנראה על הארץ. וג' שיטות יש בזה. י"א שאין לברך אלא על מראה הברק ביציאתו בין העננים שהוא כמין קו ארוך אלכסון (ברכת ה' ח"ד עמ' רל"ט הע' 46). וטעמם, שאז בוודאי זהו ברק ולא מאור אחר, וגם כי הברכה על עצם הברק שממנו שייד להתפעל ולא מהבזק האור הנגרם. וי"א כי אף שאין צריך לראות את קו האור היוצא, מ"מ יש לראות את ההבזק בשמיים ולא מועיל מה שרואה את האור כשהוא מבהיק בביתו (מרן הגר"ח קניבסקי, הובא בספר שער העין עמ' תט"ז). אך רבים מן הפוסקים סוברים כי אף מי שרואה את הבזק האור של הברק בתוך ביתו, יכול לברך (הליכות שלמה פ' כיג דבר הלכה או"ט ט"ל, חוט שני שבת ח"ב עמ' ש"ג, אז נדברו ח"ו סי' כ"ג, חזון עובדיה ברכות עמ' תס"ו, ציץ אליעזר ח"יב סי' כ"א, רבבות אפרים ח"ד עמ' קל"א). והטעם, כי אף ראיית אור הברק בביתו גורמת להתפעלות שראוי לברך על כך. ואין לחוש שבא האור מדבר אחר, כיון שאור הברק ניכר הוא בגדלו ובמה שמופיע עם קולות רעמים. וכן דעת מרן הגר"י רצאבי שליט"א (עול"ש ח"ג סי' ע"ט או"ג). ושאלתי את מרן שליט"א האם יש לברך גם על הברקים הנראים באופק במרחק רב, והשיב שכל שניכר שהוא ברק יש לברך עליו.

עוד אציין מה ששאלתי, כאשר נראה שיש סופת ברקים, האם יש להמתין עד שיהיה ברק עם הבזק אור גדול, או שיש מיד לברך על הברק אף שאורו חלש. והשיב, כי מצוה הבאה לידי און להחמיץ ואם רוצה לאחר מכן לשבח שוב על ברק חזק, יהרהר בלבד.

שר את פיוט 'צור משלו אכלנו' האם נפטר מברכה"ז

ג] פיוט 'צור משלו אכלנו' נפוץ בכל קהילות ישראל, ואף אצלנו בק"ק תימן יש שנהגו לשוררו בזמן סעודה שלישית. ויש שערערו שלא לומר פיוט זה בסעודה אלא אחר ברכת המזון, כיון שבאמירתו יוצאים ידי חובת ברכת המזון (הגר"א במעשה רב או' קכ"א) ויש שכתבו טעם אחר שלא לאמרו, מפני מה שאומרים שם 'שבענו והותרנו' וקודם ברכת המזון שמא לא יותיר (יוסף אומץ יזפא או' תר"ז). ויש שהקפידו לאכול בזית אחר ששרו פיוט זה (ארחות רבינו ח"א עמ' ר"ח). מאידך יש שדחו חשש זה שהוא במקום ברכה, שהרי אין בנוסח זה ברכה עם שם ומלכות. גם לא נזכר שם ברית ותורה וק"ל שמי שלא אמרם חוזר לראש הברכה (סי' קפ"ו ס"ג). ובר מן דין הלא מצוות צריכות כוונה (סי' ס"ד) והוא אינו מתכוון אלא לשורר, ומטעם זה ג"כ אין אמירתו נחשבת היסח הדעת מהסעודה, ויכול לאכול עוד לאחר מכן. והעיקר שאין לחוש מלשוררו קודם ברכת המזון מהטעמים שהבאנו כאן שלא לחוש וכן אמר לי מרן הגר"י רצאבי שליט"א כי מסתבר שאין כוונת האומר אלא לשם שירה בעלמא ואין לחוש מלשוררו.

כתר של"א"ש

ויאמר לך מלאך ה' הנך הרה וילדת בן וקראת שמו ישמעאל כי שמע ה' אל עניך; והוא יהיה פרא אדם ידו בכל ויד כל בו ועל פני כל אחיו ישכן (ט"ז, י"א י"ב).

כמה שאלות יש במקראות הללו, א' מה הוצרך המלאך לבשרה להנך הרה' הלא כבר הרתה קודם ונמחמת זה תקל גבירתה בעיניה, אלא מבואר שהפילה עוברת. הראשון וכעת נתבשרה כי שוב הרתה. ובמדרש הגדול איתא מלמד שמרוב ענוי הפילה בן. אכן בכראשית רבה (פמ"ה, ה) מבואר כי שרה הכניסה בה עין רעה והפילה עוברת. ותמה מוהר"ר יהודה גופאן זלה"ה במנחת יהודה וכי זו מידתה של שרה אמנו הצדקת, שקנאה בה והפילה הריונה. עוד תמה, מה ברכה היא להגר, שעתידה להוליד בן פרא אדם המלסטם את הבריות.

וביאר הכל ע"פ מה דאיתא בשם האר"י זלה"ה בספר משיבת נפש (למהר"ר יעקב צמח זלה"ה), דשרה היתה כולה מצד טוב ואברהם היה מעורב בו גם חלק רע. ולפיכך נתנה שרה שפחתה לאברהם שיצא בהגר חלק הרע שבו ויצא ממנה יצחק טהור כולו. אבל משראתה שרה ברוח הקדש, שאותו חלק הרע שעתידי לצאת מהגר קשה כל כך, עד שלא יוכל העולם לעמוד מפניו, המשיכה שרה מדת הדין בתפילתה והפילה אותו. וזה שאמר המלאך להגר, 'זהוה' יהיה פרא' בוא"ז החיבור, מוסיף על העובר הראשון, ראי בבן הנולד לך עתה, כי גם הוא יהיה פרא אדם, על אחת כמה וכמה מה היה עתיד להיות העובר שהפלת, וטוב מותו מחייו. ולכן שובי אל גברתך והתעני תחת ידיה להכחיש צד הרע שבך ולהגביר צד הקדושה, שיוכחש כח הרע בולד, עכת"ד. ומבואר, כי אע"פ שעד כי יבא שילה, נשאר כח הרע בעולם להיות כמקל חובלים להשיב ישראל אל אביהם שבשמים, מכל מקום כיון שרצה להרים ראש בכח גדול השפילו הקב"ה, וכזאת ראינו בימינו, בחסד ה' עלינו. ויהי' שנוכה לראות במהרה, באבד הרשעה כולה כעשן תכלה, ויתמו חטאים מן הארץ, הללויה. אכ"ר. שבת שלום

ברית מילה בחצות היום במשנת רבותינו

ויקחו אברהם את ישמעאל בנו ואת כל ילדי ביתו ואת כל מקנת כספו כל זכר באנשי בית אברהם וימל את כשר ערלתם בעצם היום הזה כאשר דבר אתו אלהים (י"ז, כ"ג)

ד' ביאורים בתרגום 'בכרן'

א] 'בעצם היום הזה' תרגם אונקלוס 'בכרן יומא הדין'. וכן תרגם אונקלוס לעיל, בעצם היום הזה בא נח וכו' אל התבה (ו', י"ג). 'בכרן יומא הדין על נח וכו'. ודי פירושים מצאנו לתיבת 'כרן' (הבי"ת היא אות שימושית ואינה מעצם התיבה. וכמו שהוכיח מרן שליט"א בעיני יצחק יו"ד סי' קנ"ט אות כ' מפסוק עד עצם היום הזה ויקרא כיג י"ד שתרגם אונקלוס עד כרן יומא הדין). פירוש ראשון הביא מוהר"ר יחיאל קורח זלה"ה במרפא לשון (פרשת נח שם), מהערוך (ערן כרן) שפירש 'כרן' מלשון עת וזמן בלשון יוון, וא"כ כך הוא פירוש הפסוק 'בזמן היום הזה'. וכתב עליו, דזה דוחק.

ב] אח"כ העלה את פירוש הרמב"ן בפרשת אמור (ויקרא כ"ג, כ"ח) שכתב, דהוא מלשון כוחו ותקפו של יום הזה, כי 'כרן' הוא מלשון 'קרן' ובחילוף הכ"ף בקוף, שהרי הם ממוצא אחד, שענינו כח וגבורה, כמו וכל קרני רשעים אגדע (תהלים ע"ה, י"א). ובא לומר דענינים שבזמן אחר היה נצרך להם כמה ימים, כאן נעשו ביום אחד. וכל זה 'בכח היום הזה' דהיינו בכח הנגזר עליו מפי עליון. והנס שהיה במילת אברהם, שנמולו עם רב ביום אחד. וכמ"ש הרמב"ן כאן (לקמן כ"ז) שנימול הוא וילדי ביתו שמונה עשר ושלש מאות וכל מקנת כספו. סיפר הכתוב מעלת ביראת ה' ומעלת על בני ביתו שכולם זריזים ומקדימים למצות. ווע"פ דבריו בפרשת אמור צ"ל דמחמת זריזותו של אברהם, זכה וניתן כח ביום זה שימול בו את כל ב"ב.

פירוש שלישי כתב מהר"י קורח בדומה להרמב"ן אלא שהציע אופן אחר לביאור תיבת 'כרן' שאינה מלשון 'קרן' אלא מלשון 'גרם' דהיינו עצם.

ג] פירוש רביעי מצינו למוהר"ר שלום מנצורה זלה"ה בסדר המילה ומשפטה (נדפס בנר יאיר עמ' ק"ה) וז"ל ומצוה מן המובחר להקדים בבקר, דכתיב בעצם היום הזה נימול אברהם ותרגם אונקלוס בכרן, פי בקרן, כלומר תחלת היום שהוא קרן היום, מה הקרן בראש אף בעצם בראש, ודו"ק. ועיין בגמ' שפירש רש"י על יציאת ישראל ממצרים היה בשחרית, ע"ש, עכ"ל. וכונתו לומר ש'בעצם היום' האמור ביציאת מצרים, הוא שעת חיפזון האמורה בברכות (ט, א) וכמ"ש רש"י (ד"ה שעת חיפזון) דהיינו עמוד השחר יעו"ש ווע"פ בהערות מרן הגר"י רצביא שליט"א בנר יאיר שם, וצ"ע ממדרשי חז"ל דלקמן שמילת אברהם ויצ"מ היו בחצות היום.

בעצם היום היינו בחצי היום, והטעם

ד] ביאור נוסף בפסוק זה מצינו במדרש הגדול בפרשת נח (שם) אין עצם אלא תקפו של יום. וזה בדומה למ"ש הרמב"ן ד'בעצם' היינו 'בתקפו של יום', אלא שאין הכוונה שבא ללמד על גודל הנס שבאותו היום, אלא שהיה זה בחצי היום. וכמו שסיים שם במדה"ג, אמר הקב"ה הרי אני מכניסו בחצי היום. והכי איתא במדרש אור האפילה, שם, בעצם היום הזה, בעוצמו של יום שהוא חצי היום (וכ"כ בשמות י"ב, י"ז). וכ"כ כאן במדרש הגדול.

וכן מפורש בפרקי דרבי אליעזר (פרק כ"ט) מהו בעצם היום הזה, בגבורת השמש בחצי היום. וכן מבואר במכילתא פרשת בא (סוף פרשה ו') רבי אומר, הרי הוא אומר שם תזבח את הפסח בערב, שומע אני כשמועו (שהפסח נקרב משתחשך), ת"ל מועד צאתך ממצרים, אימתי יצאו ממצרים, משש שעות ולמעלה, וכן הוא אומר בעצם היום הזה יצאו וגו'. נמצא דמ'בעצם' למדנו שיצאו ישראל בחצי היום, והיינו ד'עצם' הוא 'תוקפו' של יום.

ה] והטעם שנימול אברהם בתוקפו של יום, מבואר בילקוט מדרשי תימן בפרשת האזינו (דברים ל"ב, מ"ח). וכע"ז במדה"ג בשינוי לשון) שהיו אנשי דורו אומרים אלו ראינוהו לא הנחנוהו למול, אמר הב"ה, הו נימול בחצי היום, בגבורת היום, ביום הכיפורים עצמו (עי' פדר"א שם, דדרש עצם עצם מיה"כ. וכ"ה במדה"ג כאן), ומי שיש בידו יכול, יבוא וימחה, ע"ש. (טעם נוסף להמתנה לחצות היום, יש לומר ע"פ מש"כ בספר ד"ב מיכל יהודה' עמ' ש"נב, שהעיד הגרמ"ל בשם החזו"א שלא לעשות ברית מילה לאחר הנץ החמה, אלא להמתין שעות אחדות, היות והתינוק זקוק לשמש לרפואתו ע"כ. ועי' יבמות ע"א. ב דבמדבר לא מלו משום שענין הכבוד הסתירו את השמש. ועי' רבינו בחיי פרשת וירא י"ח, א).

מדוע בספרי נשמטה דרשה זו לגבי אברהם

ז] והנה כעין טעם זה נזכר שם גם לגבי נח יציאת מצרים ופטירת משה כיעו"ש. אכן בספרי (האזינו שם), נזכר טעם זה רק לגבי נח, מצרים ומשה ואילו ענין מילת אברהם לא נזכרה. ומשמע דסבירא ליה שלא היתה בחצות היום. וכן משמע

בבראשית רבה (פמ"ו, ט) שהיתה מילת אברהם ביום ולא בלילה, ולא נזכר שהיה זה באמצע היום. וצ"ע מדוע לא דרשו מתיבת 'בעצם'.

ז] ושמא יש לומר, דהנה אמרו בפסחים (ה, א) תניא כל היום כולו כשר למילה, אלא שזריזין מקדימים למצות שנאמר וישכם אברהם בבוקר (לקמן כ"ב, ג) ע"כ. ואם 'בעצם' האמור כאן הוא בחצי היום, היכן זריזותו של אברהם. ועוד דהיכי ילפינן מעקדת יצחק שהשכים בה בבוקר, נילף ממילתו עצמו שהיתה בחצי היום. ולכך לא סבירא ליה להספרי דרשה זו דחצי היום לגבי מילתו של אברהם, אלא כדאיתא בבראשית רבה, שהיתה מילתו ביום ולא בלילה.

וליישב מדרשי חז"ל שלפנינו, כתבו בזית רענן (על הילקוט שמעוני כאן רמז פ) ובביאור 'בית הגדול' לפדר"א (שם) דאברהם עיכב עצמו בכוונה, לפרסם נגד בני דורו. ומעתה י"ל דלכך ילפינן מהעקדה ששם לא היו טעמים אלו.

ביאור מנהג תימן למול בחצות היום

ח] כתב הר"י ספיר (אבן ספיר פ"ל) על ביקורו בחראז שבתים, פה ראיתי מנהג הכנסת בן שמונה לברית קדש, לא יקדמו קודם הצהרים עד אשר יאספו קרוביהם ומיודעיהם מעירות וכפרים הסמוכות, וכאשר טענתי להם מוישכם אברהם בבקר מלמד שזריזים מקדימין למצות, השיבוני מבעצם היום הזה נמול אברהם וגו' ופשוטו של מקרא ומדרש חז"ל בעצמו של יום, ע"כ. (באבי הנחל אדרת אליהו' להאדרת זלה"ה, נדפס בסו"ס בורת הברית, דף קמב, א הביא דברי הר"י ספיר וציין מכמה מקומות בחז"ל דבעצם היום היינו חצות היום, ע"ש).

וכ"כ מוהר"א אלנדאף זלה"ה בפתחון טוב פרשת משפטים דהזמן המובחר למילה הוא בשעת חצות. דבפסוק ואלה המשפטים אשר תשים לפניו יש כמה רמזים לענין מילה, ומכללם, 'אשר תשים' במנין קטן עם התיבות כ', וכן 'עצם' במנין קטן כ', לרמז כי זמן המילה המובחר הוא בעצם היום, וע"ש מה שסיים דמאחרי חצות כבר נקרא ערב. וכ"כ הרש"ע זלה"ה בהערותיו לעין חיים בענין מילה, המנהג אצלנו לעשות המילה בחצות היום. והביא דהמקור מפדר"א הנז"ל. וכן העלה מרן שליט"א בשע"ה (יו"ד סי' קנ"ט סעיף ה') דנוהגים למול סמוך לפני חצות היום ונותנים טעם משום שנאמר בעצם היום הזה נימול אברהם, פי בגבורת השמש בחצי היום.

ט] ולכאורה הוא תמוה, כי כאמור, אברהם טעמו ונימוקו עימו. והראיה מסוגית הש"ס המוכיחה מאברהם דזריזין מקדימין. ויותר מסתבר דלא עשו כן בדווקא אלא מחמת איזו סיבה, וכן משמע ממש"כ מוהר"ר עמרם קורח זלה"ה בסערת תימן (עמ' קל"ג) דאין מלין עד שיתקבצו כל הקרואים, ומתעכבים אפילו בשביל אחד, וביותר אם היה מקרובי היולדת, ולפיכך מתאחר זמן המילה עד חצי היום או לאחר כן ע"כ. הרי שלא המתינו בדוקא לחצות, אלא מפני האורחים. וכיצא בזה אמר לי הגרא"ח כהן שליט"א בשם אביו זלה"ה כי מה שהיו ממתנים בכל סעודת מצוה עד חצות היום לפי שהיו נוהגים להזמין את הרבנים ותלמידי החכמים להסב עמם, והם היו יושבים ולומדים עד שעה זו בכל יום.

וכן הראוני בשו"ת רבי עקיבה יוסף (שלוניגר. או"ח סי' רנ"ז), שנשאל על מה שנמצא בספר חדש (מסתבר שכונתו לאבן ספיר) שמנהג תימן למול בחצי היום דכתיב בעצם היום. והשיב, דחלילה לומר כן, ודעת חיצונים הוא למידרש פשוטו של מקרא היפך הגמרא ושו"ע. ועוד כתב שם דעדות זו טעות היא, כי שאל חכם מחכמי תימן (מסתבר שכונתו לא מחכמי תימן שעלו לדור בירושתי' בה נתגורר בעל לב העיבר"י) ואמר לו שבתימן היו מלים מיד אחר תפלת שחרית, אמנם בירושלים מחמת שרובם שכירי יום ובונים בטיט וסיד, ואין להם זמן כי אם בחצות היום שמניחים להם שתי שעות מנוחה ואז מתקבצים כולם אל המילה, ואם לא כן היו מוכרחים לעשות את המילה ביחודי בלא קרובים, וכיון שב"ב עם הדרת מלך הקילו עצמם בזה, עכת"ו. וולא ראה את עדות האבן ספיר שנהגו כן כבר בתימן.

י] וליישב דברי רבותינו שכן הזכירו טעם זה, צריך לומר דלעולם סבירא להו דהעיקר למול בתחילת היום, וכמו שהעלה מהר"י בעין חיים (קצת ב) את דברי הרמב"ם (פ"א ממילה ה"ח) דמצוה להקדים בתחלת היום שזריזין מקדימין למצוות. ולא הזכיר כלל ענין חצות. והטעם שמלו בחצות כיון שאז יש ריבוי קהל ויכולים לפרסם ענין המילה ב"ב עם וכדלעיל. אלא שהוקשה להם היאך נפסיד מעלת הזריזין, לזה הביאו סעד ממילת אברהם שנתאחר עד צהרי היום כדי לפרסם הדבר לבני דורו, שמע מינה דיכולים לעכב המילה כדי שתהא ב"ב עם. וראיה גדולה לזה שמעתי מהגרא"ח כהן שליט"א שהרי בשבתות היו מלין ב"ב עם לאחר התפילה, ולא המתינו ל'בעצם', הרי שאין זה עיקר הטעם.

מדרכי רבותינו- מוהר"ר יהודה ב"ר יוסף גזפאן זלה"ה

רבינו גולד בשנת התקכ"ה ונתגדל בין חכמי צנעא, והתפרסם טבעו כשקדן ובעל שכל בהיר. מוהר"ר אברהם אלמנולי זלה"ה מדייני העיר שעמד על טיבו לקחו לחתן לבתו. רבינו שלא חפץ להנות מכתרה של תורה מצא לו מלאכה שכולה תורה, והיא העתקת ספרי קודש, מלאכה שהיתה נפוצה בימים ההם, שהרי לא היו בתי דפוס בתימן. בכלל העתקות אלו זכה להעתיק ולמכור את חיבורו 'מנחת יהודה' בארבע מהדורות שבכל אחת הוסיף עוד ועוד חידושים. חיבור זה כולל ליקוטים רבים עה"ת וביניהם אוצרות רבים מחכמי תימן זיע"א. בתוך החיבור שזר חידושים נפלאים ועמוקים מדיליה בנגלה ובנסתר, דרכי חיים ותוכחות מוסר, וקראם 'פנים חדשות'. בסוף החיבור נדפסו כמה קינות מרבינו על רוב הצרות שאירעו לכלל ולפרט רבינו נדד ללחם ואין, וברעב שיכל את שלשת ילדיו, ואיבד את ממונו בגדיו וכליו עד שהוצרך למכור את חידושי תורתו עליהם חס ביותר, וכל השומע תצלנה אוניים איך עמדו אבותינו במצור ובמצוק, בחרפת רעב, וגזרות אכזריות, ועם כל זה החזיקו באמונתם ולא פסקה ישיבה מהם ללמוד וללמד לשמור ולעשות. זכותם ותמימותם תעמוד לנן.